

DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2021-30-355-367>

УДК 004:364(477)

Федорчук Ольга Степанівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри математики, статистики та інформаційних технологій

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

Хмельницький, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2163-8890>

fos_40@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАТИЧНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ СФЕРИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Анотація. Зосереджено увагу, що суспільству необхідні високоосвічені спеціалісти, здатні самостійно приймати кваліфіковані рішення, прогнозувати наслідки власних дій, готових до толерантного співробітництва, мобільні, динамічні, здатні до самоосвіти, спроможні не лише жити в громадянському суспільстві, але й активно створювати його.

Відмічено, що провідниками соціальної політики держави виступають органи соціального захисту населення і від них, у значній мірі, залежить реалізація законів і нормативних правових актів, різного роду соціальних програм, пов'язаних із повсякденним життям і турботами багатьох людей.

Обумовлено, що тільки кваліфікований, компетентний фахівець може прийняти усі виклики сьогодення і забезпечити ефективне виконання усіх завдань, що стоять перед сферою соціального захисту населення. Забезпечити підготовку такого фахівця у закладі вищої освіти можна на основі компетентнісного підходу. У зв'язку з цим важливим є формування інформатичних компетенцій та застосування інформаційно-комунікаційних технологій у підготовці майбутніх спеціалістів із різних напрямків соціального захисту населення.

За результатами отриманого досвіду підготовки фахівців у закладі вищої освіти маємо змогу визначити інформатичні компетенції, якими повинен володіти майбутній фахівець сфери соціального захисту населення: створення ділових документів (листів, резюме, заяв, наказів, розпоряджень тощо) засобами текстового редактора; створення та використання активних шаблонів документів; застосування електронних таблиць для створення спеціалізованих калькуляторів і проведення обчислень, а також для візуалізації числових даних; планування робочого часу; створення презентацій; користування службами та сервісами мережі Інтернет; робота з таблицями, графіками, діаграмами (створення, аналіз); компетенція мови запитів та пошуку інформації в мережі Інтернет; робота з спеціалізованими інформаційно-пошуковими системами, базами даних та знань; застосування експертних систем; використання офісної оргтехніки (сканер, ксерокс, факс).

Зроблено висновок про те, що набуття інформатичних компетенцій під час навчання у закладі вищої освіти здатне сприяти формуванню кваліфікованого фахівця відповідного рівня і профілю, конкурентноздатного на ринку праці.

Ключові слова: компетентнісний підхід; інформаційно-комунікаційні технології; інформатичні компетенції; соціальний захист населення.

1. ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Сучасне суспільство, виробництво, ринки товарів, послуг та праці змінюються дуже швидкими темпами. Динамізм життя та невизначеність завтрашнього дня характеризують всі сторони суспільного життя, проявляються на всіх його рівнях – глобальному, регіональному, колективному, родинному та індивідуальному. Такому суспільству необхідні високоосвічені спеціалісти, які зможуть самостійно приймати кваліфіковані рішення, прогнозувати наслідки власних дій, готові до толерантного співробітництва, мобільні, динамічні, здатні до самоосвіти, спроможні не тільки жити в громадянському правовому суспільстві, але й активно створювати його.

Органи соціального захисту населення виступають провідниками соціальної політики держави і від них, у значній мірі, залежить реалізація законів і нормативних правових актів, різного роду соціальних програм, пов'язаних із повсякденним життям і турботами багатьох тисяч людей. Усе це потребує ефективного розвитку соціальної сфери, розширення асортименту і підвищення якості надаваних населенню соціальних послуг, оперативного реагування на зміни в законодавстві. Ефективне і безпроблемне вирішення усіх цих питань залежить від здатності працівників органів соціального захисту опанувати нові технології, створювати достовірні, повні бази даних та ефективно працювати із значними обсягами інформації.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженням питань, пов'язаних із швидким розвитком інформаційно-комунікаційної сфери, процесів автоматизації систем державного управління і соціального забезпечення, появою цифрових технологій, присвячено праці українських і зарубіжних науковців та практиків, таких як: Є. Васильєва, Л. Дітковська, Д. Кононенко, А. Крисоватий, А. Луцик, О. Прохорова, Н. Синютка, Д. Спасібов та інші [7,9].

На наше глибоке переконання тільки кваліфікований компетентний фахівець, здатний до ефективної роботи за фахом на рівні світових стандартів, готовий до постійного професійного росту, соціальної і професійної мобільності, може прийняти усі виклики сьогодення і забезпечити ефективне виконання усіх визначених завдань і повноважень. Розв'язанню проблем підготовки такого фахівця на основі компетентнісного підходу в освіті присвятили свої наукові дослідження Н. Баловсяк, В. Биков, Н. Бібік, М. Головань, Ю. Дорошенко, О. Локшина, Н. Ничкало, О. Овчарук, О. Пометун, І. Родигіна, О. Савченко, О. Спірін та інші [6- 9, 11-16].

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Метою статті є конкретизувати перелік інформатичних компетенцій студентів закладів вищої освіти спеціальності «Соціальне забезпечення» у процесі вивчення дисциплін, орієнтованих на використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності.

Основними **завданнями статті** є: вивчити сучасний стан інформатизації соціальної сфери в Україні; проаналізувати можливості використання інформаційно-комунікаційних технологій у майбутній фаховій діяльності працівників соціального захисту; окреслити основні підходи до вивчення курсу «Інформаційно-комунікаційні технології у соціальному забезпеченні» у закладі вищої освіти.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH FINDINGS

На сьогодні, в силу змін у економічній та політичній ситуації в країні, сформувався об'єктивні чинники, що настійно вимагають впровадження нових інформаційно-комунікаційних технологій обробки інформації у сфері соціального захисту населення, а саме:

- постійно збільшуються обсяги оброблюваної інформації і зростає необхідність її швидкого опрацювання, що пов'язано з постійними змінами пенсійного законодавства та соціального захисту малозабезпечених верств населення;
- зростає інтенсивність та змінюється актуальність законодавчих нормативних актів. Їх обсяги, швидкість змін і складність застосування не відповідають можливостям працівників органів соціального захисту населення вчасно і ефективно застосовувати на практиці усі новації;
- зростає необхідність у належному урахуванні реальних потреб усіх соціально незахищених верств населення;
- сформувалася потреба у потужних інформаційно-аналітичних базах для контролю за розподілом коштів, оперативному аналізу поточних станів життєдіяльності усіх незахищених верств населення, а також для відповідної розробки як програм-мінімумів, так і цільових перспективних програм у сфері соціального захисту;
- відбувається постійне оновлення характеру завдань, що вимагає оперативного виконання працівниками означених органів нових складних функцій.

Таким чином, вимоги до співробітників служб соціального захисту, щодо підвищення продуктивності і якості їх праці, постійно зростають. Актуальними залишаються скорочення плінності кадрів та підвищення престижності професії.

Для підвищення ефективності соціального захисту населення Мінцифра разом з Мінцсоцполітики створює Єдину інформаційну систему соціальної сфери (ЄІССС), яка забезпечить оцифрування послуг та адміністрування всіх видів державної соціальної підтримки [4]. Стратегію заплановано реалізувати у два етапи: перший у 2020–2021 роках та другий – у 2022–2023 роках.

Метою Стратегії цифрової трансформації соціальної сфери є забезпечення європейських стандартів функціонування та надання послуг, зміцнення фінансової стабільності, підвищення прозорості соціальної сфери та оптимізації її адміністративних видатків.

Стратегія визначає напрями та завдання комплексної цифрової трансформації всіх компонентів системи соціального захисту населення на основі єдиних підходів, стандартів та технологій.

Завданнями Стратегії є: підвищення ефективності соціального захисту громадян; вдосконалення системи управління фінансовими ресурсами соціальної сфери; автоматизація управління та контролю у соціальній сфері; технологічний розвиток інформаційних ресурсів із заохоченням до запровадження інноваційних технологій.

За результатами реалізації Стратегії очікуваними є запровадження європейських стандартів в наданні адміністративних послуг соціального характеру; уніфікація підходів до розвитку інформаційних систем соціальної сфери; контроль за цільовим використанням соціальних видатків.

Комплексна цифрова трансформація всіх компонентів системи соціального забезпечення населення дозволить:

- створити єдине інформаційне середовища, зокрема єдиний облік надавачів та отримувачів соціальних послуг та виплат і запровадити систему їх верифікації;
- запровадити єдину систему управління, розподілу та контролю за цільовим використанням соціальних видатків;
- спростити, удосконалити та автоматизувати сервіси при зверненні громадян за соціальною підтримкою, що в свою чергу знизить корупційні ризики;
- уніфікувати ділові процеси соціальної сфери з метою зменшення паперового документообігу;
- запровадити ефективні системи моніторингу та контролю ділових процесів соціальної сфери;
- зменшити бюрократичний апарат та невиправдані адміністративні витрати на утримання інституцій соціальної сфери [5].

За підтримки Світового банку в Україні розроблено проєкт «Удосконалення системи соціальної допомоги», результатом реалізації якого стала Єдина інформаційно-аналітична системи соціального захисту населення (ЄІАССЗН) [1]. Українським урядом ухвалено низку рішень, які сприяли створенню Єдиної інформаційно-аналітичної системи управління соціальною підтримкою населення України (E-SOCIAL), та інтеграцію усіх інших інформаційних систем, що використовують структурні підрозділи з питань соціального захисту населення [3], а саме:

- «Наша сім'я», для обліку на місцевому рівні соціального стану інвалідів та їх сімей, одиноких непрацевдатних громадян, малозабезпечених громадян та їх сімей для організації соціальної допомоги за видами послуг;

- «Єдиний державний реєстр осіб, які мають право на пільги», для обліку осіб, які мають право на пільги, та для автоматизації звірки правових даних, зареєстрованих в реєстрі громадян з даними організацій надавачів послуг;
- «Житлові субсидії», для автоматизації процесів призначення, перерахунку житлових субсидії та формування звітності;
- «Статистичний моніторинг бідності», що забезпечує опрацювання регламентних запитів центрального рівня до баз даних регіонального і місцевого рівнів та формування звітів на усіх рівнях функціонування.

Багатоплановість і суперечливість ситуації у сфері соціального забезпечення вимагають адекватного реагування системи освіти у формуванні особистості та її фаховій підготовці. Важливим у цих процесах має стати здатність майбутніх фахівців використовувати інформаційно-комунікаційні технології для успішної та ефективної фахової діяльності. Цей процес не може бути обмеженим певними рамками, вимогами та характеристиками.

Нам імпонує думка Голованя М.С. про те, що інформативна компетентність – це інтегративне утворення особистості, яке інтегрує знання про основні методи інформатики та інформаційні технології, уміння використовувати наявні знання для розв'язання прикладних задач, навички використання комп'ютера і технологій зв'язку, здатності представляти повідомлення і дані у зрозумілій для всіх формі і проявляється у прагненні, здатності і готовності до ефективного застосування сучасних засобів інформаційних та комп'ютерних технологій для розв'язання завдань у професійній діяльності і повсякденному житті, усвідомлюючи при цьому значущість предмету і результату діяльності [9, с. 62].

Ми вважаємо, що важливим компонентом фахової підготовки майбутніх спеціалістів для сфери соціального захисту населення є інформативні компетентності майбутнього фахівця, тобто вміння використовувати інформативні знання та навички [9, с. 63], сформовані в процесі вивчення у закладі вищої освіти дисципліни «Інформаційно-комунікаційні технології у сфері соціального захисту»

У наукових колах сформувалося розуміння, що компетенції диференціюються за тими ж самими рівнями, що і зміст освіти:

- ключові (реалізовані на метапредметному, загальному для всіх предметів змісті);
- загальнопредметні (реалізовані на змісті, інтегративному для сукупності предметів освітньої області);
- предметні (сформовані в рамках окремих предметів) [16].

Сьогодні можна говорити про концепцію компетенції, що складається і починає відігравати істотну роль у вирішенні питань професійної освіти й становлення сучасного типу особистості.

Усі підходи до визначення набору компетенцій мають загальну властивість: їх можна розвивати засобами інформатики, які в силу специфіки самої предметної області (новизни, швидкості поновлення, престижності, перспективності, нешаблонності, різноманіття і тощо) та за умови їх активного впровадження в усі сфери освітнього процесу, можуть стати фундаментом при визначенні та формуванні інформативних компетенцій для майбутніх спеціалістів різних професій.

У зв'язку з цим доречно приділити увагу роз'ясненню важливості формування інформативних компетенцій та застосування інформаційно-комунікаційних технологій у підготовці майбутніх спеціалістів з різних напрямів соціальної роботи.

По-перше, соціальна робота передбачає використання елементів діловодства та створення електронних документів загальногромадянського, суспільного та особистого призначення, що мають практичне застосування (різні заяви, розпорядження, угоди, накази, вітальні листівки, візитні картки, телефонні довідники тощо).

По-друге, робота працівника сфери соціального захисту на будь-якій посаді пов'язана зі створенням, обробкою та збереженням значної кількості спеціалізованих процесуальних текстових документів, а саме: різноманітних договорів, висновків, позовів, протоколів, рішень і всіляких додатків до них.

Комп'ютер не тільки дозволяє створити всі ці документи, але й надає можливість у будь-який момент отримати надрукований документ, зробити необхідні витяги, зберегти документ на електронному носії, передати його абоненту на електронному носії чи за допомогою електронної пошти, використати готовий документ для створення подібного.

По-третє, для ефективного використання частина документів, що продукуються у сфері соціального захисту, вимагає особливої форми представлення. Мова йде про таблиці, як основну форму збереження та подальшого використання структурованої інформації, її подальшого використання для порівняння та візуалізації, а також спеціальні програми – системи керування базами даних, що дозволяють створювати професійно-орієнтовані бази даних, виконувати необхідні запити для отримання вихідної, статистичної, аналітичної інформації та подавати її у зручній формі. До документів такого роду відносяться усілякого роду картотеки з описом справ, клієнтів (фізичних осіб, фірм та організацій), бібліографії, а також книги, реєстри, довідники та інші подібні документи.

По-четверте, з переходом до нової економічної формації і побудовою правової держави значною мірою зріс потік нормативних актів, опрацювати які без допомоги комп'ютера практично неможливо, і це породило цілий напрямок у комп'ютерних технологіях – використання спеціалізованих комп'ютерних довідково-правових та інформаційно-пошукових систем.

По-п'яте, комп'ютер – це не тільки робочий стіл соціального працівника, але і його офіс, що не вимагає додаткових витрат на облаштування спеціальних шаф і полиць для збереження документів, облаштованих архівів із спеціальним температурним режимом і системою вентиляції, ділових папок, бюлетенів, газет і журналів та значно прискорює обмін інформацією з іншими організаціями і клієнтами без витрат на відрядження. Це потужний засіб зв'язку.

Діяльність фахівця з соціальної роботи, в обов'язки якого входять наступні функції: знання нововведень, довгострокове і оперативне планування роботи, реєстрація роботи з клієнтом, підготовка звітів, можна полегшити шляхом організації автоматизованого робочого місця. Більшість з цих функцій буде покладено на комп'ютер, який краще людини (але під його управлінням) відстежить виконану роботу, буде зберігати у визначеному порядку особисті справи клієнтів і співробітників, надасть необхідну інформацію для кожного конкретного випадку,

дозволить здійснювати спілкування з колегами за допомогою електронної пошти.

Використання інформаційних технологій в наданні соціальної допомоги сім'ї також дозволяє фахівцеві виконувати наступні функції: призначати виплату матеріальної допомоги; консультувати різні типи сімей з питань належних їм пільг; оформляти відповідні документи.

При реалізації даних функцій важливим є той факт, що фахівцеві необхідно володіти знаннями принципів роботи персонального комп'ютера і периферійних пристроїв; принципів роботи в мережі Інтернет; використання інформаційних технологій в різних напрямках соціальної роботи; принципів та методів створення інформаційного простору соціальної служби та фахівця із соціальної роботи, а також володіти практичними навичками роботи з сучасним програмним забезпеченням; інформаційними системами загального і спеціального призначення, що застосовуються в соціальній сфері; можливостями використання інформаційних технологій за напрямками соціальної роботи; технологіями зберігання інформації за допомогою систем управління базами даних при вирішенні конкретних професійних завдань; технологіями збору інформації за допомогою експертних систем і систем тестування при вирішенні конкретних професійних завдань; технологіями обробки інформації за допомогою систем управління базами даних, текстового, табличного і графічного процесора при вирішенні конкретних професійних завдань; технологіями передачі інформації за допомогою електронної пошти, ІСQ, чату, телеконференції, мережевих інформаційних служб при вирішенні конкретних професійних завдань; технологіями роботи з пошуковими службами мережі Інтернет (Yandex, Rambler, Google і ін.) при вирішенні конкретних професійних завдань; технологіями створення професійно-особистісної бази інформаційних ресурсів, хмарними технологіями.

Таким чином, у своїй роботі фахівець виконує частину операцій за допомогою стандартних програмних засобів (текстовий редактор, електронні таблиці, електронна пошта), а частину – за допомогою специфічних (спеціалізовані бази даних, електронні довідники, правові інформаційно-пошукові системи).

Ефективне використання у фаховій діяльності інформаційно-комунікаційних технологій забезпечує не тільки збільшення кількості, але і підвищення якості наданих соціальних послуг, а фахівець, який використовує означені технології у своїй професійній діяльності, має кращі умови праці, а сама праця стає творчою і інтелектуальною.

Грунтуючись на вищевикладеному, можна стверджувати, що при використанні інформаційних технологій в сфері соціального захисту населення можна професійно, ефективно та адекватно реагувати на сучасні соціальні потреби суспільства. Це також сприятиме підвищенню загальної культури надання соціальної допомоги сім'ям, на вищій рівень переведе моніторинг та діагностику малозабезпечених сімей, підвищить якість опрацювання та аналізу інформаційних потоків.

У Хмельницькому університеті управління та права на сьогодні сформовано основні підходи до вивчення курсу «Інформаційно-комунікаційні технології у соціальному забезпеченні» як загальноосвітньої дисципліни. При цьому процес навчання зорієнтовано таким чином, щоб забезпечити його випереджальний характер на підготовку кваліфікованих фахівців, здатних до професійного зростання і професійної мобільності в умовах інформатизації суспільства і розвитку нових наукомістких технологій.

Зміст дисципліни відповідає вимогам Стандарту вищої освіти України за спеціальністю «Соціальне забезпечення» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [2] і орієнтований на формування у студентів інформативних компетенцій та здатності у студентів використовувати їх при вивченні фахово-орієнтованих дисциплін, проходження виробничих практик, науковій та самостійній роботі, у повсякденному житті.

При вивченні означеної дисципліни значна увага приділяється універсальним пакетам прикладних програм для обробки даних. Традиційно в цій групі виділяють текстові і графічні редактори і процесори, системи керування базами даних (СУБД) та електронні таблиці. Важливу роль у роботі фахівця сфери соціального захисту населення відіграє клас довідково-правових систем, що містять нормативно-правові акти, різні бази даних спеціального призначення, професійні інформаційні системи.

Ми переконані, що зв'язок освітнього процесу з реальними запитами та вимогами роботодавців (професійної практичної діяльності) дає можливість визначити та формувати інформативні компетенції, які за рахунок універсальності предметної області інформатики підсилюють загальний рівень компетентності фахівця.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Підготовка компетентного спеціаліста для швидко змінного ринку праці є важливим завданням сучасної педагогічної теорії та практики вищої школи.

Сучасний стан інформатизації суспільства та цифровізації сфери соціального захисту населення формує нові вимоги до рівня фахівців використовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній діяльності, а відтак і до розуміння, що саме інформативні компетенції допомагають індивідууму у вирішенні задач, поставлених перед ним дійсністю, дають можливість досягти певних рівнів професійного зростання, активно брати участь у громадському, політичному і культурному розвитку суспільства, а також, що особливо важливо, дають можливість особистості бути постійно затребуваною на ринку праці.

Для аналізу практичної готовності майбутніх спеціалістів для сфери соціального забезпечення населення конкретизуємо інформативні компетенції, якими повинен володіти майбутній фахівець:

- створення ділових документів (листів, резюме, заяв, наказів, розпоряджень та ін.) засобами текстового редактора;
- створення та використання активних шаблонів документів;
- застосування електронних таблиць для створення спеціалізованих калькуляторів і проведення обчислень та для графічного представлення числових даних;
- планування робочого часу;
- створення презентацій;
- користування службами мережі Інтернет;
- робота з таблицями, графіками, діаграмами (створення, аналіз);

- компетенція мови запитів та пошуку інформації в Інтернет;
- робота з спеціалізованими інформаційно-пошуковими системами, базами даних та знань;
- застосування експертних систем;
- використання офісної оргтехніки (сканер, ксерокс, факс).

Для формування та розвитку інформативних компетенцій у закладі вищої освіти використовуються найрізноманітніші методики, причому значна увага приділяється міжпредметним зв'язкам, знанням, що виходять за рамки одного предмета, акцент ставиться на вже наявні знання і досвід, на самостійну роботу та особисту відповідальність студентів.

Перспективними ми бачимо подальші розвідки застосування інформативних компетенцій, сформованих хмарними технологіями, для дистанційної освіти та фахової он-лайн діяльності в умовах світової пандемії.

5. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ТРАНСЛІТЕРАЦІЯ / (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Кабінет Міністрів України – Мінсоцполітики: Світовий банк виділив Україні кошти на модернізацію системи соціальної допомоги [онлайн]. *Головна Кабінет Міністрів України*. Доступно: <<https://www.kmu.gov.ua/news/247437750>> [Дата звернення 14 Березня 2021].
2. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 232 «Соціальне забезпечення» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [онлайн]. *Освіта.UA*, 2019. Доступно: <http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/64673> [Дата звернення 14 Березня 2021].
3. Про Єдину інформаційно-аналітичну систему управління соціальною підтримкою населення України (E-SOCIAL) [онлайн]. *Офіційний вебпортал парламенту України*. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/676-2019-п#Text>> [Дата звернення 14 Березня 2021].
4. Про схвалення Стратегії цифрової трансформації соціальної сфери [онлайн]. *Офіційний вебпортал парламенту України*. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1353-2020-р#Text>> [Дата звернення 14 березня 2021].
5. Міністерство соціальної політики України. Е-сервіси – Міністерство соціальної політики України [онлайн]. *Міністерство соціальної політики України*. Доступно: <<https://www.msp.gov.ua/main/Eservices.html>> [Дата звернення 14 Березня 2021].
6. Баловсяк, Н. Х., (2006) Структура та зміст інформаційної компетентності майбутнього спеціаліста. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*, 4 (11), 3-6.
7. Биков, В. Ю., Овчарук, О. В., 2017. *Оцінювання інформаційно-комунікаційної компетентності учнів та педагогів в умовах євроінтеграційних процесів в освіті*, Київ: Педагогічна думка.
8. Бібік, Н.М., Єрмаков, І.Г., Овчарук О.В., 2004. *Компетентнісна освіта – від теорії до практики*, Київ: Плеяда.

9. Головань, М.С., 2007. Інформативна компетентність: сутність, структура та становлення. *Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах*, 4, 62-69.
10. Дітковська, Л., 2017. Місце інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності соціальних працівників. *Збірник наукових праць ХІСТ Університету "Україна"*, 2 (8), 78–82.
11. Дорошенко, Ю.О., Федорчук, О.С., 2004. Проблематика формування інформативних компетенцій майбутнього правознавця у контексті компетентнісної оцінки фахівця. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету*, 24-33.
12. Клімушин, П., Спасібов, Д., 2017. Концепція сервісно орієнтованої держави в контексті модернізації публічного управління. *Теорія та практика державного управління*, 2 (57), 2–8.
13. Овчарук, О., ред., 2004. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті. Світовий досвід та українські перспективи*, Київ: К.І.С.
14. Луговий, В., 2009. Компетентності та компетенції: поняттєво-термінологічний дискурс. *Вища освіта України*. (Тематичний випуск "Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології"), 8-14.
15. Спірін, О. М., 2009. Інформаційно-комунікаційні та інформатичні компетентності як компоненти системи професійно-спеціалізованих компетентностей вчителя інформатики. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 5 (13). Доступно: <http://eprints.zu.edu.ua/3733/2/09somtio.html> [Дата звернення 7 Березня 2021].
16. Хуторської, А. В., 2002. Ключевые компетенции и образовательные стандарты. *Интернет-журнал "Эйдос"*. Доступно: <http://eidos.ru/journal/2002/0423.htm> [Дата звернення 3 Березня 2021].

THE FORMATION OF INFORMATIC COMPETENCIES OF THE FUTURE SPECIALIST IN THE AREAS OF SOCIAL SECURITY

Olha S. Fedorchuk,

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of Department of Mathematics,
Statistics and Information Technologies
Leonid Yuzkov Khmelnytsky University of Management and Law
Khmelnysky, Ukraine

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2163-8890>

fos_40@ukr.net

Abstract. Let's focus that our society needs highly educated specialists who will be able to make qualified decisions, predict the consequences of their own actions, will be ready for tolerant cooperation, will be mobile, dynamic and capable of self-education, will be able not only to live in civil society, but also to actively create it.

It is noted that the leaders of the social policy of the state are the bodies of social protection of the population and the implementation of laws and regulations, various social programs related to everyday life and worries of many people depend on them. It is stipulated that only a qualified, competent specialist can accept all the challenges of present and ensure the effective implementation of all tasks facing the field of social protection.

It is possible to provide the preparation of such specialist in a higher educational institution based on a competency approach in education. In this regard, it is important to form information competencies and the use of information and communication technologies in the training of future professionals in various areas of social work.

According to the results of the experience of training specialists in higher education educational institution we have the opportunity to determine the IT competencies, which must have a future specialist in the field of social protection: creation of business documents (letters, resumes, statements, orders, directives, etc.) by means of a text editor; creation and use of active document templates; use of spreadsheets to create specialized calculators and calculations, as well as to visualize numerical data; working time planning; creation of presentations; use of services and services of the Internet; work with tables, graphs, diagrams (creation, analysis); competence in the language of queries and information retrieval on the Internet; work with specialized information retrieval systems, databases and knowledge; application of expert systems; use of office equipment (scanner, copier, fax).

It is concluded that the acquisition of IT competencies under time of study in a higher educational institution can promote formation qualified specialist of the appropriate level and profile, competitive on labor market.

Keywords: competence approach; information and communication technologies; information competencies; social protection of the population.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Kabinet Ministriv Ukrainy – Minsotspolityky: Svitovyi bank vydilyv Ukraini koshty na modernizatsiiu systemy sotsialnoi dopomohy [Cabinet of Ministers of Ukraine – Ministry of Social Policy: The World Bank has allocated funds to Ukraine for the modernization of the social assistance system] [online], *Holovna Kabinet Ministriv Ukrainy*. Dostupno: <<https://www.kmu.gov.ua/news/247437750>> [Data zvernennia 14 Bereznia 2021].
2. Pro zatverdzhennia standartu vyshchoi osvity za spetsialnistiu 232 «Sotsialne zabezpechennia» dlia pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity [On approval of the standard of higher education in the specialty 232 "Social Security" for the first (bachelor's) level of higher education] [online], *Osvita.UA*. Dostupno: <http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/64673> [Data zvernennia 14 Bereznia 2021].
3. Pro Yedynu informatsiino-analitychnu systemu upravlinnia sotsialnoiu pidtrymkoiu naseleння Ukrainy (E-SOCIAL) [About the Unified information-analytical system of management of social support of the population of Ukraine (E-SOCIAL)] [online]. *Ofitsiyni vebportal parlamentu Ukrainy*. Dostupno: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/676-2019-p#Text>> [Data zvernennia 14 Bereznia 2021].

4. Pro skhvalennia Stratehii tsyfrovoi transformatsii sotsialnoi sfery [On approval of the Strategy for digital transformation of the social sphere] [on-lain]. *Ofitsiyni vebportal parlamentu Ukrainy*. Dostupno: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1353-2020-r#Text>> [Data zvernennia 14 Bereznia 2021].
5. Ministerstvo sotsialnoi polityky Ukrainy. E-servisy – Ministerstvo sotsialnoi polityky Ukrainy [Ministry of Social Policy of Ukraine. E-services – Ministry of Social Policy of Ukraine] [onlain]. *Ministerstvo sotsialnoi polityky Ukrainy*. Dostupno: <<https://www.msp.gov.ua/main/Eservices.html>> [Data zvernennia 14 Bereznia 2021].
6. Balovsiak, N. Kh., 2006. Struktura ta zmist informatsiinoi kompetentnosti maibutnoho spetsialista [The structure and content of information competence of the future specialist], *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova*, 4 (11), 3-6.
7. Bykov, V. Yu., Ovcharuk, O. V., 2017. Otsiniuvannia informatsiino-komunikatsiinoi kompetentnosti uchniv ta pedahohiv v umovakh yevrointehratsiinykh protsesiv v osviti [Assessment of information and communication competence of students and teachers in terms of European integration processes in education], Kyiv: Pedahohichna dumka.
8. Bibik, N.M., Yermakov, I.H., Ovcharuk, O.V., 2004. Kompetentnisna osvita – vid teorii do praktyky [Competence education – from theory to practice], Kyiv: Pleiada.
9. Holovan, M.S., 2007. Informatychna kompetentnist: sutnist, struktura ta stanovlennia. Informatyka ta informatsiini tekhnolohii v navchalnykh zakladakh. 4, 62-69.
10. Ditkovska L., 2017. Mistse informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii u profesiinii diialnosti sotsialnykh pratsivnykiv [The place of information and communication technologies in the professional activities of social workers]. *Zbirnyk naukovykh prats KhIST Universytetu "Ukraina"*, 2 (8), 78–82.
11. Doroshenko, Yu. O., Fedorchuk, O.S., 2004. Problematyka formuvannia informatychnykh kompetentsii maibutnoho pravoznavtsia u konteksti kompetentnistnoi otsinky fakhivtsia [Problems of formation of computer competences of the future jurist in the context of competence assessment of the expert]. *Naukovyi visnyk Izmail'skoho derzhavnoho humanitarnoho universytetu*, 24-33.
12. Klimushyn, P., Spasibov, D., 2017. Kontseptsiiia servisno oriientovanoi derzhavy v konteksti modernizatsii publicлноho upravlinnia [The concept of service-oriented state in the context of modernization of public administration], *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*, 2 (57), 2–8.
13. Ovcharuk, O., red., 2004. *Kompetentnisnyi pidkhid u suchasnii osviti. Svitovyi dosvid ta ukrainski perspektyvy* [Competence approach in modern education. World experience and Ukrainian perspectives], Kyiv: K.I.S.
14. Luhovyi, V., 2009. Kompetentnosti ta kompetentsii: poniattievo-terminolohichnyi dyskurs. [Competences and competencies: conceptual and terminological discourse] *Vyshcha osvita Ukrainy (Tematychnyi vypusk "Pedahohika vyshchoi shkoly: metodolohiia, teoriia, tekhnolohii")*, 8-14.

15. Spirin, O. M., 2009. Informatsiino-komunikatsiini ta informatychni kompetentnosti yak komponenty systemy profesiino-spetsializovanykh kompetentnostei vchytelia informatyky [Information-communication and information competencies as components of the system of professionally-specialized competencies of a computer science teacher]. *Informatsiini tekhnologii i zasoby navchannia*, 5 (13). Dostupno: <<http://eprints.zu.edu.ua/3733/2/09somtio.html>> [Data zvernennia 7 Bereznia 2021].
16. Khutorskoi, A. V., 2002. Kliuchevye kompetentsyy u obrazovatelnye standarty. *Ynternet-zhurnal "Eidos"*. Dostupno: <<http://ei-dos.ru/journal/2002/0423.htm>> [Data zvernennia 3 Bereznia 2021].

DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2021-30-367-383>

УДК 378.147.091.313:37.011.3-051

Федорчук Вікторія Вікторівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки та

управління навчальним закладом

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Кам'янець-Подільський, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0560-3471>

vicfed@ukr.net

Аліксійчук Олена Станіславівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри музичного мистецтва

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Кам'янець-Подільський, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2494-8173>

olenaaliksiichuk@ukr.net

ПРОЕКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Анотація. Стаття присвячена висвітленню проблеми використання проектних технологій у процесі підготовки майбутнього педагога в закладі вищої освіти. Обґрунтовано використання проектних технологій в освітньому процесі загалом, а також в умовах Нової української школи зокрема. Визначено критеріальні вимоги до сучасного розуміння проектних технологій, а саме: наявність освітньої чи соціально значущої проблеми; дослідницький характер пошуку шляхів розв'язання; структурування діяльності відповідно до класичних етапів проектування; самодіяльний характер творчої активності здобувачів освіти; практичне або теоретичне значення результату діяльності; педагогічна цінність.